

Список використаних джерел:

1. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права: підручник (3-є вид. перероб. і доп.). Дніпропетровськ : ДДУВС, Ліра ЛТД, 2016. 480 с.
2. Howe, S. (2002). *Empire: A Very Short Introduction*. New York : Oxford University Press, 140 p.
3. Талдикін О. В. Теорія влади. Структурно-логічні схеми і таблиці: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 2020. 164 с.
4. Савченко І. В. Силабус навчальної дисципліни «Імперії та їх органи влади: системи, методи, практики державного управління в Україні XVIII – XX ст.» Запоріжжя : ЗНУ, 2024. URL : https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1134050/mod_resource/content/2/%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81%20%20%D0%86%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D1%97_merged.pdf
5. Талдикін О. В. Поняття та класифікація квазідержав. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 110-116.
6. Запорожченко Р. О. Держава vs імперія: влада та її реалізація в контексті глобалізації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Питання політології*. 2017. № 31. С. 33-40.
7. Конституція Німецької імперії (Веймарська Конституція) від 11.08.1919 р. URL : [https://hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1919\(08\)11.reich.php](https://hai-nyzhnyk.in.ua/doc2/1919(08)11.reich.php).

Ірина ТИЩЕНКОВА,

доцент кафедри адміністративно-правових
дисциплін та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЛІСНЯК,

здобувач вищої освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ І СВОБОД
ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ**

Переміщення внутрішніх осіб, або внутрішньо переміщених осіб (ВПО), стало однією з найбільш нагальних тем у сучасному суспільстві, особливо в контексті воєнних конфліктів, природних катастроф та соціально-економічних криз. Це явище не лише стосується правових і соціальних аспектів, але й впливає на культурні, економічні та психологічні фактори життя суспільства.

Внутрішнє переміщення осіб зазвичай викликане різними факторами. У країнах, що переживають конфлікти, такі як війна або політичні репресії, люди змушені залишати свої домівки у пошуках безпеки. У результаті

природних катастроф, таких як повені, землетруси чи інші екстремальні явища, люди також можуть втратити свої житла та засоби до існування. Соціально-економічні проблеми, такі як бідність і безробіття, також можуть спонукати людей залишати рідні місця у пошуках кращих умов життя.

Переміщення внутрішніх осіб супроводжується численними викликами. По-перше, це питання правового статусу. ВПО часто стикаються з труднощами в отриманні документів, медичних послуг та соціальних виплат. По-друге, соціальна адаптація є критично важливою, адже люди, які покинули свої домівки, можуть відчувати себе відчуженими в новому середовищі. Вони можуть стикатися з дискримінацією або соціальною ізоляцією.

Крім того, економічні труднощі є ще однією серйозною перешкодою. ВПО часто не мають можливості знайти роботу через відсутність місцевих знань або досвіду, що обмежує їх фінансову незалежність. Психологічні наслідки, такі як стрес, тривога та депресія, також відіграють важливу роль у житті переміщених осіб.

Незважаючи на численні виклики, переміщення внутрішніх осіб може мати й позитивні аспекти. Це може стати можливістю для розвитку нових навичок, створення нових мереж та знайомств, що можуть допомогти у подальшій інтеграції. ВПО часто приносять із собою нові ідеї, таланти та підприємницький дух, що може позитивно вплинути на місцеву економіку.

Крім того, громади, які приймають ВПО, можуть зміцнити свою соціальну структуру через об'єднання зусиль для підтримки нових мешканців. Це може сприяти розвитку більш інклюзивних та толерантних суспільств.

Держава та громадські організації відіграють ключову роль у забезпеченні підтримки внутрішньо переміщених осіб. Необхідно впроваджувати програми, що сприяють їхньому соціальному та економічному включенню, забезпечуючи доступ до житла, медичних послуг і роботи. Правова підтримка також є важливою для захисту прав ВПО та полегшення їхньої інтеграції.

Переміщення внутрішніх осіб – це складний соціальний процес, що потребує уваги та зусиль з боку держави, суспільства та міжнародних організацій. Хоча це явище супроводжується численними викликами, воно також відкриває нові можливості для розвитку і зміцнення суспільств. Створення умов для підтримки ВПО може сприяти не лише їхньому добробуту, але й розвитку більш стабільного та процвітаючого суспільства в цілому [1; 3].

Станом на 22 жовтня 2024 року в Україні офіційно зареєстровано 4 646 735 внутрішньо переміщених осіб. Серед них 59,9 % – це жінки (2 782 325), 40,1 % – чоловіки (1 864 410 осіб). Крім того, серед внутрішніх переселенців близько 906 тисяч дітей [4].

Зареєстровані в статусі внутрішньо переміщених осіб громадяни України, які досягли пенсійного віку або мають інвалідність, включаючи дітей, відповідно до українського законодавства мають право на отримання соціальних послуг. Держава гарантує також внутрішньо переміщеним

особам, які втратили роботу, право на реєстрацію як безробітних та отримання допомоги по безробіттю, навіть у разі відсутності документів, що підтверджують звільнення. ВПО мають можливість продовжувати освіту в будь-якому регіоні України за рахунок різних джерел фінансування, включаючи державний бюджет.

Діти внутрішньо переміщених осіб, а також діти, які постраждали внаслідок війни чи збройних конфліктів, мають право на безкоштовне харчування в навчальних закладах усіх типів, згідно з законодавством України. Що стосується виборчих прав, всі внутрішньо переміщені особи, які досягли встановленого Конституцією України вікового цензу, мають право голосувати на місцевих виборах, референдумах, а також на виборах народних депутатів і президента України.

Згідно зі статтею 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» такі особи мають право на: возз'єднання родин, отримання достовірної інформації про загрози для життя та здоров'я, безкоштовне тимчасове проживання, оплату комунальних послуг у місцях компактного поселення, отримання гуманітарної допомоги, медичну підтримку, лікарські засоби, сприяння у поверненні на попереднє місце проживання та безкоштовний проїзд для добровільного повернення [1].

Разом із правами на внутрішньо переміщених осіб покладаються й обов'язки. Кожна особа, незалежно від статусу, повинна дотримуватися Конституції та законів України, а ВПО зобов'язані повідомляти про зміну місця проживання структурним підрозділам з питань соціального захисту протягом 10 днів. Якщо особа вирішить повернутися на місце постійного проживання, вона повинна повідомити відповідні органи не пізніше ніж за три дні до виїзду. У разі подання завідомо неправдивої інформації для отримання статусу ВПО, така особа зобов'язана відшкодувати витрати, понесені за рахунок бюджету. Внутрішньо переміщені особи в Україні мають ті ж права, що й громадяни, і не підлягають дискримінації через свій статус.

Таким чином, переміщення внутрішніх осіб (ВПО) є актуальною проблемою, яка потребує уваги в умовах воєнних конфліктів, природних катастроф та соціально-економічних криз.

Для полегшення інтеграції ВПО необхідні державні та громадські програми, які забезпечують доступ до житла, медичних послуг та працевлаштування. В Україні, згідно із законодавством, ВПО мають ряд прав, включаючи право на соціальні послуги, безкоштовну освіту та участь у виборах.

Водночас ВПО повинні дотримуватися законодавства та повідомляти про зміну місця проживання. Забезпечення прав ВПО є важливим для їхньої адаптації та благополуччя, а також для стабільності суспільства в цілому.

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України. *Відомості Верховної Ради*, 2015, № 1. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>.
2. Методичні матеріали щодо забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та цивільного населення, які постраждали від військової агресії РФ проти України 12 розділів. URL : https://sssua.org/Library/book/metodicni_rekomendacii.pdf.
3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України. *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 26. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
4. Скільки в Україні переселенців і де найбільше ВПО: статистика за областями. РБК-Україна. URL : <https://www.rbc.ua/rus/news/skilki-ukrayini-pereselentsiv-i-de-naybilshe-1729603384.html>.

Лілія ФОКША,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПУБЛІЧНІ ГАРАНТІЇ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Необхідність післявоєнної відбудови держави, стабілізації економіки, підвищення інвестиційної привабливості України вимагає впровадження дієвих механізмів підтримки суб'єктів господарювання. Відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [1] державна допомога суб'єктам господарювання становить собою підтримку у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності. У ст. 4 вищезазначеного Закону зазначені форми такої допомоги, серед яких є надання гарантій.

Державна (місцева) або публічна гарантія – це зобов'язання держави в особі уряду (органів місцевого самоврядування) повністю чи частково виконати платежі на користь кредитора у випадку невиконання позичальником зобов'язань щодо повернення коштів.

У суспільних відносинах з надання публічних гарантій беруть участь:

- 1) кредитор (бенефіціар);
- 2) позичальник (принципал);
- 3) гарант.